

Разред Двукрили - Diptera

Зелева муха - *Delia (Chortophila) brassicae* Bouche.

Тя е разпространена навсякъде в нашата страна и е един от най-важните неприятели по ранното зеле. При масово нападение унищожава до 80% от растенията. Напада културни и диви кръстоцветни растения - зеле, ряпа, репички, алабаш, турнепс, репица, синап, дива ряпа, овчарска торбичка и др.

Зелевата муха развива три поколения годишно и зимува като какавида в почвата. Рано напролет - в края на април и началото на май, имагинират мухите от презимувалото поколение. Летежът им съвпада с напъпването на люляка и цъфтежа на вишните. След 8-15 дни от имагинирането мухите копулират и снасят. Женските индивиди отлагат яйцата си поединично или на групи по 5-6 около растенията, върху повърхността на почвата. Често те снасят яйцата си в основата на зелевите растения, като избират най-добре развитите, с не по-малко от 3 листа. Предпочитат да снасят яйцата си по цветното и по-рядко по главестото зеле. Една муха снася от 100 до 150 яйца. Около едно растение са наблюдавани от 15 до 90 яйца, вероятно снесени от различни женски насекоми. Ембрионалният период е от 4 до 10 дни. Излюпените ларви нагриват повърхностно корените или се вгриват и правят ходове в тях. Ходове се правят и в надземната част на кочана. Нападнатите зелеви растения изостават в развитието си, листата им избледняват и увяхват. Силно нападнатите растения не могат да завият глави и най-често загиват, поради почти пълното разрушаване на корена.

По алабаша, ряпата, репичките и други кореноплоди ларвите се вгриват в корените и подземните стъбла, правят ходове в тях, в резултат на което те загиват, издават неприятна миризма и са негодни за консумация. Развитието на ларвите в зависимост от средните денонощни температури на май е от 14 до 21 дни. Напълно развили се, те какавидират в корените или плитко в почвата около нападнатите растения. Какавидният стадий продължава от 8 - 10 до 50 - 60 дни в зависимост от метеорологичните условия. Мухите от лятното поколение летят в края на юни-юли. Техните ларви вредят по късните сортове зеле и по плевелните растения. Мухите от есенното поколение се появяват през август-септември, а ларвите им се изхранват по корените на плевелните кръстоцветни растения.

Зелевата муха се напада от много паразити и хищници. Най-важен от тях е късокрилият бръмбар *Aleochara bilineata* Gyll. (Coleoptera: Staphylinidae).

Борба.

При отглеждането на зелето и другите кръстоцветни култури, се прилагат всички агротехнически мероприятия, осигуряващи оптимално развитие на растенията - редовно поливане, окопаване, торене и др. Унищожават се кръстоцветните плевели и растителните остатъци, чрез изгаряне или дълбока оран. Извършва се ранно разсаждане на зелето и използване на здрав и закален разсад. Корените на зелевия разсад, при засаждането, може да се потапят в гъста каша от равни части на почва и пресен оборски тор. Добри резултати се получават, когато при разсаждането на растенията, в почвата, се внесат гранулирани инсектициди: Каунтер 5Г, Милан 5Г и др., регистрирани за борба с телените червеи, в доза 0,5 - 1 g на растение. При забелязване на първите повреди, през пролетта, растенията може да се полеят с разтвор на контактни органофосфорни инсектициди, в нормална концентрация (0.1-0.15%) и доза 100-150 cm³ на растение.

По време на летежа и началото на яйцеснасянето, на всяко от поколенията, химичната борба се провежда с контактни инсектициди от групата на органофосфорните, карбаматните, пиретроидите и др.: Агрива 1050 – 150 ml/dka, Севин 85НП - 100 g/dka, Дусбан 4Е - 120 ml/dka, Алфа -комби 25ЕК - 60 ml/dka, Вазтак 10ЕК – 20-40 ml/dka и др. Провеждат се 2 - 3 пръскания през 7 - 14 дни. Няма официално регистрирани препарати. ПИВ е 6 - 8 яйца на растение.